

**Partnerskapet för barnets
rättigheter i praktiken**

Rapport om arbetet med barnkonventionen 2016–2018

Kristina Gränsbo

Innehållsförteckning

Inledning	3
Om barnkonventionen i Sverige	4
<i>Barnkonventionen blir svensk lag</i>	4
<i>Nationell strategi och lagstiftning</i>	4
<i>Kommuner</i>	4
<i>FN:s kommitté för barnets rättigheter granskar arbetet</i>	5
<i>Barnrättsorganisationer – tre exempel</i>	5
Om Partnerskapet för barnets rättigheter i praktiken	6
<i>En gemensam överenskommelse</i>	6
<i>Tydliga mål</i>	6
<i>Aktiviteter för att nå målen</i>	7
<i>Arbetsformer - förtroendevalda och tjänstemän tillsammans</i>	7
<i>Nära kontakter och väl fungerande kommunikation</i>	7
<i>Arbetsmetoder – granskning för att utvecklas</i>	7
Vad har uppnåtts 2016–2018 – intervjuer och gruppdiskussioner	8
<i>Vad är det viktigaste som Partnerskapet inneburit?</i>	8
<i>1. Fokus på barnrättsfrågor</i>	8
<i>2. Kunskap, inspiration och erfarenhetsutbyte</i>	8
<i>3. Nationella kontakter - givande samverkan med myndigheter och organisationer</i>	9
<i>4. Arbetsformer och metoder som utvecklar</i>	9
<i>Styrkor?</i>	9
<i>Svagheter/utvecklingsmöjligheter?</i>	10
<i>Syn på kollegial granskning?</i>	10
<i>Skillnaden mellan Partnerskapet och andra nätverk?</i>	11
<i>Vilka behov finns framöver utifrån att barnkonventionen blir lag?</i>	12
<i>1. Kompetensutveckling</i>	12
<i>2. Erfarenhetsutbyte kring tolkning och implementering</i>	12
<i>3. Påverkansarbete och omvärldsbevakning</i>	12
<i>4. Utvärdering – uppföljning</i>	12
<i>Syn och förväntningar på Partnerskapet i framtiden?</i>	13
Exempel på kommunens arbete med barnrättsfrågor och Partnerskapets betydelse	14
<i>Angered</i>	14
<i>Borlänge</i>	15
<i>Gävle</i>	16
<i>Haninge</i>	16
<i>Karlskoga/Degerfors</i>	17
<i>Trelleborg</i>	17
<i>Uppsala</i>	18
<i>Västerås</i>	18
<i>Örebro</i>	19
<i>Östersund</i>	19
Sammanfattning	20
Slutord	21
Bilaga	22
<i>Sammanställning av möten och teman 2016–2018</i>	22
<i>barnkonventionen-partnerskapet.se</i>	24

Inledning

Varje barn har särskilda rättigheter i egenskap av att vara barn. FN:s konvention om barnets rättigheter, även kallad barnkonventionen, antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Det är ett rättsligt bindande internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter. Avtalet innehåller 54 artiklar som alla är lika viktiga och utgör en helhet, men det finns fyra grundläggande principer (artikel 2, 3, 6 och 12) som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn:

- Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras
- Åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas utifrån vad som bedöms vara barnets bästa
- Alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling
- Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad

Sommaren 2018 fattade riksdagen beslut om att barnkonventionen blir svensk lag från och med den 1 januari 2020.

Partnerskapet för barnets rättigheter i praktiken är samarbete mellan 11 kommuner i Sverige. Idén är att ge barnrättsfrågorna högre prioritet i kommunerna och att öka takten i genomförandet av barnkonventionen. Arbetet ska bidra till att skapa en långsiktig och hållbar struktur för barnkonventionen i kommunerna utifrån respektive kommuns egna förutsättningar.

Målgruppen för rapporten är primärt förtroendevalda och tjänstepersoner i de ingående kommunerna men även intresserade i andra kommuner. Underlaget har tagits fram genom intervjuer och gruppdiskussioner med förtroendevalda och ansvariga tjänstepersoner samt genomgång av minnesanteckningar och annan dokumentation från arbetet inom Partnerskapet. Arbetet har bedrivits tillsammans med en projektgrupp bestående av Kristina Gränsbo och två representanter för Partnerskapet: Unni Öhman och Sören Berglund.

Syftet är inte att i detalj beskriva hela det omfattande arbete som genomförs inom respektive kommun utan rapporten ska främst ses som en beskrivning av hur Partnerskapet för barnets rättigheter uppfattats av medlemmarna.

Om barnkonventionen i Sverige

Barnkonventionen antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Sverige hade en framträdande roll vid arbetet med konventionen och var ett av de första länderna att ratificera den. Konventionen trädde i kraft den 2 september 1990 i Sverige.

1993 fick Sverige sin första barnombudsman som har till uppgift att driva på genomförandet av barnkonventionen i statliga myndigheter, kommuner och landsting och att granska efterlevnaden. Under 2017–2019 har Barnombudsmannen även uppdraget att höja kunskapen om barnrätt i myndigheter, kommuner, landsting och regioner och att driva satsningen ”Kunskapslyftet Barnrätt i praktiken”. De myndigheter som är med i kunskapslyftet är Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Skolverket, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Inspektionen för socialförsäkringen, Inspektionen för vård och omsorg, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Statens skolinspektion.

Barnkonventionen blir svensk lag

Som ovan nämnts fattade Riksdagen beslut den 13 juni 2018 om att barnkonventionen gäller i svensk lag från och med den 1 januari 2020. Avsikten är att tydliggöra barnkonventionens starka ställning och att införa ett barnrättsbaserat synsätt i rättstillämpningen.

Trots att strategiska åtgärder och överföring av barnets rättigheter i gällande rätt har gett avtryck i ny lagstiftning är genomslaget inte tillräckligt i beslutsprocesser som rör barn. Inte heller anses barnkonventionens skyldigheter på statlig och kommunal nivå ha tillräckligt genomslag i verksamheterna.

Genom att barnkonventionen ges ställning som svensk lag, i kombination med stöd och kunskaphöjande insatser, bedöms ett barnrättsbaserat synsätt kunna få genomslag i praktiken.

(källa: regeringen.se, barnombudsmannen.se)

Nationell strategi och lagstiftning

Det är staten som, genom regeringen, har det yttersta ansvaret för att Sverige följer barnkonventionen. Det innebär att hela den statliga förvaltningen, inklusive alla myndigheter, har ansvar för att uppfylla förpliktelserna. I mars 1999 fattade riksdagen enhälligt beslut om en nationell strategi för att förverkliga barnkonventionen. Utgångspunkten var att barnkonventionens anda och intentioner skulle beaktas i allt beslutsfattande som rör barn i kommuner, landsting, regioner och statliga myndigheter.

Barnkonventionens artiklar gäller alla frågor som rör barn, inte bara skola, barnomsorg och andra traditionella ”barnverksamheter”. Detta betyder att i stort sett alla myndigheter ska delta i arbetet med att förverkliga barnkonventionen. Kommuner och landsting ansvarar för många frågor som rör barn och ungdomar direkt.

Utgångspunkten i det strategiska och systematiska arbetet med barnets rättigheter på nationell nivå i Sverige är den strategi som riksdagen godkände 2010. Dessutom är Barnombudsmannens (BO) granskningar av barnkonventionens efterlevnad tillsammans med FN:s barnrättskommittés granskningar ett viktigt underlag för barnrättspolitiken.

Kommuner

Det är kommunens styrelse och fullmäktige som ska se till att alla styrelser, nämnder, förvaltningar och bolag lever upp till det som står i barnkonventionen. Barn och unga berörs i allra högsta grad av beslut i tekniska förvaltningar, till exempel frågor gällande trafik, stadsplanering och miljö. Det är därför viktigt att återigen understryka att barnperspektivet inte enbart är relevant inom traditionella barn- och ungdomsverksamheter som skola, barnomsorg, fritid och socialtjänst.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) arbetar aktivt för att stödja arbetet med att stärka barnets rättigheter. Förutom information, forskning, verktyg (t.ex. Prövning av barnets bästa) och utbildningar, driver SKL ett nätverk för landsting och regioner för att stärka barnets rättigheter samt ett kommunalt barnrättsnätverk. Allt detta syftar till att öka implementeringstakten av barnets rättigheter och möjliggöra erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande. Nätverket bildades 2016 och för närvarande ingår 26 kommuner. Ambitionen är att utöka antalet kommuner i nätverket till maximalt 40. Örebro, Karlskoga och Degerfors är med i både nätverket och i Partnerskapet.

FN:s kommitté för barnets rättigheter granskar arbetet

Var femte år granskar FN:s kommitté för barnets rättigheter hur väl Sverige och andra länder lever upp till barnkonventionen. Rapporter från svenska regeringen och tilläggsrapporter från civilsamhället ligger till grund för granskningen. Därefter ger kommittén konkreta rekommendationer om vad Sverige bör förändra för att leva upp till varje barns rättigheter. Rekommendationerna från FN, som finns att läsa hos barnombudsmannen.se, ger därför en praktisk vägledning i hur svenskt barnrättsarbete kan förbättras.

Här följer några exempel på områden där barnrättskommittén 2015 ansåg att Sverige behöver förbättra för att leva upp till barnkonventionens bestämmelser:

- Att barnkonventionen blir svensk lag
- Att Barnombudsmannen får mandat att utreda individuella klagomål från barn
- Att alla barn i Sverige skyddas mot diskriminering
- Att utreda barnets bästa i asylärenden och socialtjänstutredningar
- Att förbjuda isolering av barn på institution
- Att se till att anmälningsplikten fungerar när barn far illa.
- Att stärka skyddet för barn mot sexuell exploatering
- Att undersöka orsakerna till barnfattigdom.
- Att ändra utlänningslagen så att barn hörs i asylprocessen
- Att garantera att inget barn i samhällsvård utvisas tillsammans med föräldrar som barnet behöver skyddas från
- Att införa obligatoriska barnkonsekvensanalyser i alla beslut och processer som rör barn, till exempel i samband med lagstiftning, budgetfrågor och internationellt bistånd
- Att ratificera tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om individuell klagorätt

(Källa: unicef.se)

Barnrättsorganisationer – tre exempel

Det finns flera olika ideella organisationer i Sverige som driver barnrättsfrågor på olika sätt. Flera lyfter barnets perspektiv och ställer beslutsfattare till svars när barnkonventionen inte efterlevs. De är också remissinstanser och samarbetspartners i arbetet med de offentliga aktörerna.

UNICEF är FN:s barnrättsorganisation som arbetar för att påverka system, strukturer, lagar och attityder. De sprider också kunskap om barns rättigheter till både vuxna och barn och finns med som rådgivare till de oberoende experter inom FN:s barnrättskommitté som granskar ländernas arbete med barnkonventionen. (Källa: unicef.se)

Rädda Barnen beskriver barnkonventionen som ett kraftfullt verktyg i sitt arbete med att barn ska få det bättre. De stater som anslutit sig till barnkonventionen har lovat att de ska använda alla resurser de har för att uppfylla den. Rädda Barnens uppgift är att påverka länderna så att de verkligen gör det. Organisationen sammanställer en alternativ rapport för att ge sin syn på hur barnkonventionen efterlevs i Sverige. Bland annat uppmanar de förtroendevalda att prioritera finansieringen av att utbilda polis, domstolar, socialsekreterare, lärare – med flera – i hur barnkonventionen ska omsättas i praktiken. (Källa: raddabarnen.se)

Ett annat exempel är Barnens rätt i samhället (BRIS) som, baserat på vad barn berättar för dem, rapporterar till FN:s barnrättskommitté om brister som de ser i Sverige och ger förslag till förändring. Bris säger att ”Alltför ofta får barnets rättigheter stå tillbaka, barnkonventionen är ett viktigt instrument för att kunna påverka beslutsfattare att göra rätt. Barnkonventionen är inte ett mål utan en utgångspunkt för vårt samhälle. Barnets rättigheter är därför inte taket utan golvet vi alla står på.” (Källa: bris.se).

Om Partnerskapet för barnets rättigheter i praktiken

Sedan 2004 har ett tiotal svenska kommuner, från norr till söder, samarbetat kring barnkonventionens genomförande i det vardagliga kommunala arbetet. Partnerskapet för barnets rättigheter i praktiken består idag av en tjänsteperson och en förtroendevald från följande kommuner: Borlänge, Karlskoga, Degerfors, Angered stadsdel/Göteborg, Gävle, Haninge, Trelleborg, Uppsala, Västerås, Örebro och Östersund. Partnerskapet grundades på initiativ av Örebro kommun. Med hjälp av Barnombudsmannen inbjöds kommuner som kommit relativt långt i arbetet med barnkonventionen till samarbetet. Tanken var att samla kommuner i olika delar av landet med olika förutsättningar för att kunna belysa frågorna på olika sätt.

Varje kommun bedriver ett arbete på hemmaplan som skiljer sig åt utifrån olika förutsättningar som geografiskt läge, antal invånare, storlek på organisationen, mål och ambitioner. De förtroendevalda representerar olika partier och olika majoritetsstyren, men har en gemensam övertygelse om vikten av att arbeta systematiskt med att stärka barns rättigheter. Genom Partnerskapets erfarenhetsutbyte, samverkan och samarbete skapas synergieffekter som bidrar till genomförandet av barnkonventionen.

En gemensam överenskommelse

Partnerskapet skiljer sig från andra nätverk bland annat genom att arbetet utgår från en gemensam överenskommelse som antagits i respektive kommunstyrelse eller motsvarande och att respektive kommun åtar sig att delta med en förtroendevald och en ansvarig tjänsteman under den överenskomna tiden. Uppdragen är personliga och endast i undantagsfall deltar en ställföreträdande i Partnerskapets möten.

Tydliga mål

I verksamhetsplanen för 2016–2019 fastslås följande mål för Partnerskapet:

- Att barnets rättigheter stärks lokalt i den egna kommunen/stadsdelens styrprocesser
- Att den nationella styrningen får genomslag lokalt i kommunen/stadsdelen
- Att det praktiska arbetet får positiva effekter för barn och unga, både på kort och lång sikt

Aktiviteter för att nå målen

I arbetet med att säkerställa att den nationella styrningen får genomslag ska Partnerskapet bland annat analysera vad det innebär för det kommunala arbetet när barnkonventionen blir lag. Den nationella strategin är utgångspunkt för arbetet.

I verksamhetsplanen beskrivs också de aktiviteter som ska genomföras för att nå målen. Att stärka barnets rättigheter lokalt i den egna kommunen/stadsdelens styrprocesser handlar om att inkludera barn- och barnrättsperspektivet i det övergripande arbetet med mål, styrning och ledning och att utveckla arbetsmetoder för bland annat uppföljning.

Kunskap om det praktiska arbetet med att öka barns och ungas delaktighet delas. Dessutom utvecklas eller förbättras metoder gemensamt. Ambitionen är att genomföra en konkret gemensam aktivitet per år. Aktiviteterna syftar också till att bättre kommunicera och återkoppla Partnerskapets arbete inom respektive kommun och att bidra till kompetenshöjning kring barnets rättigheter.

Arbetsformer - förtroendevalda och tjänstemän tillsammans

Två gånger om året genomförs partnerskapsmöten under två dagar där ansvariga förtroendevalda och tjänstepersoner medverkar. Varje möte har ett särskilt tema och programmet planeras utifrån detta. Tjänstepersonerna träffas mellan mötena, dels för att planera innehållet för träffarna, dels för att utveckla arbetet. De har det praktiska ansvaret för genomförandet av verksamhetsplanen. En tvåårig arbetsplan konkretiserar Partnerskapets aktiviteter. Till stöd för arbetet finns en samordnare som är anställd på 20 procent.

Respektive kommunen står för de kostnader (kost, resa och logi) som uppstår när Partnerskapet möts, samt för en årlig kostnad om 20 000 kronor per år för samordning av Partnerskapet. Kommunerna turas om att stå för värdskapet för de två årliga partnerskapsmötena, med tillhörande konferenskostnader.

Nära kontakter och väl fungerande kommunikation

Regelbunden kommunikation mellan Partnerskapets medverkande samt samverkan med viktiga samarbetspartners prioriteras. Kommunikationsarbetet via hemsidan och via olika presentationer diskuteras och utvecklas löpande. Tjänstepersonerna genomför även studiebesök, bildar arbetsgrupper, anordnar kunskapsseminarier och möten på regional nivå. Mellan mötena förekommer också kontakter mellan tjänstepersonerna kring projekten men också utifrån konkreta frågeställningar där någon önskar input, exempel eller råd från övriga kommuner.

Haninge, Östersund och Trelleborg är med i regionala nätverk där Partnerskapets arbete förmedlas vidare. I dessa nätverk genomförs också vissa gemensamma satsningar som exempelvis utbildning. Det pågår ett arbete med att ta fram en uppdragsbeskrivning för ett regionalt nätverk i Örebro län.

Arbetsmetoder – granskning för att utvecklas

Deltagarna i Partnerskapet utmanar, stöttar och lär av varandra. En av metoderna för att följa upp arbetet är den kollegiala granskning som genomförts 2007, 2009 och 2013. Ansvariga förtroendevalda fanns med i arbetet tillsammans med tjänstemän i kommunerna. Insikterna från arbetet har inspirerat och spridit kunskapen om att det strategiska arbetet med barns rättigheter och inflytande alltid ska finnas med som en naturlig del i kommunernas verksamhet.

Ett annat exempel på verktyg är den inventeringsmatris som samtliga kommuner arbetar med och som tas upp en gång per år på Partnerskapets möten. Syftet med matrisen är att på ett enkelt och överskådligt sätt få en nulägesbild över viktiga delar som bör finnas i en kommun för att man ska kunna säga att man bedriver ett strategiskt barnrättsarbete.

Vad har uppnåtts 2016–2018 –intervjuer och gruppdiskussioner

Gruppdiskussioner och intervjuer har genomförts med tio förtroendevalda, nio tjänstepersoner samt samordnaren. Samtliga tjänstepersoner har också skriftligen svarat på frågor om det viktigaste som uppnåtts i den egna kommunen, vad Partnerskapet inneburit samt vilka förväntningar och behov de har framöver utifrån att barnkonventionen blir lag.

Barnets rättigheter är ett område som omfattar alla verksamheter där barn är berörda, till exempel utbildningspolitiken, migrationspolitiken, kulturpolitiken och socialtjänstpolitiken. I samtalen med representanter för Partnerskapet har många exempel lyfts fram. De övergripande synpunkterna är sammanfattade och några av alla de exempel som nämnts finns beskrivna i denna rapport.

Vad är det viktigaste som Partnerskapet inneburit?

1. Fokus på barnrättsfrågor

Partnerskapet beskrivs bidra till långsiktigt fokus på barnrättsfrågorna. Frågan hålls levande över tiden. Det förpliktigar att delta. Engagemanget och deltagandet är högt. Sedan 2004 har samtliga kommuner varit representerade på de två årliga huvudmötena. Flera personer beskriver känslan av ett gemensamt ansvar för att driva frågorna framåt.

2. Kunskap, inspiration och erfarenhetsutbyte

Samtliga förtroendevalda och tjänstepersoner beskriver att Partnerskapet inneburit en unik möjlighet att utbyta erfarenheter, prata utmaningar och ta del av varandras arbete och kompetens.

Utbytet sker dels mellan förtroendevalda från olika delar av landet, olika typer av organisationer, olika politisk inriktning och mellan tjänstepersoner men också mellan förtroendevalda och tjänstepersoner. Partnerskapet beskrivs som en mötesplats för utveckling, utbildning, förankring och reflektioner.

Citat från tjänstepersoner och förtroendevalda

”Partnerskapet sätter barnrättsarbetet på kartan.”

”Partnerskapet har varit och är en unik och fantastisk källa för oss tjänstepersoner att hämta inspiration, erfarenheter, idéer och energi från. Partnerskapets styrka ligger i att det är kollegor som stöttar och drar varandra och att varje kommun är representerad av ett kommunalråd och en tjänsteperson.”

”Tid avsätts för att diskutera, problematisera och det har inneburit att jag personligen kunna böttna i frågorna.”

”Vi har och är en tydlig och känd ingång för nationella och regionala organisationer och myndigheter som ser vårt Partnerskap som en resurs.”

”Arbetet med implementeringsnyckeln fungerar ganska bra. Denna typ av självskattning av arbetet är lätt överskådlig och det är bra att den används vid varje möte.”

”Ämnet har känts lite diffust och det har funnits ett enormt tolkningsutrymme. Vi har kunnat diskutera vad som är viktigt i ett öppet forum över partigränser och med politiker/tjänstemän.”

”Ett arbetande partnerskap. Det händer saker mellan träffarna. Tjänstemännen har kontakt.”

3. Nationella kontakter - givande samverkan med myndigheter och organisationer

Partnerskapets beskrivs ha nära och givande samarbete med flera myndigheter och organisationer. Kontakterna med Barnombudsmannen, Socialstyrelsen, Socialdepartementet, SKL och det nationella civilsamhället med Rädda Barnen och UNICEF har gett och ger en unik möjlighet att delta och påverka arbetet med barnkonventionen. Det innebär också en möjlighet till omvärldsbevakning och att följa vad som händer inom området.

4. Arbetsformer och metoder som utvecklar

De årliga mötena beskrivs hålla hög kvalitet och vara välorganiserade. Konkreta frågor tas upp och utifrån olika frågeställningar diskuteras erfarenheter och möjliga lösningar. Lärdomarna beskrivs också föras vidare in i olika regionala sammanslutningar. Det finns flera goda exempel på arbete både på strategisk nivå och på konkreta aktiviteter som spridits och utvecklats vidare inom Partnerskapet. Ett exempel är arbetet med barnbokslut och uppföljning.

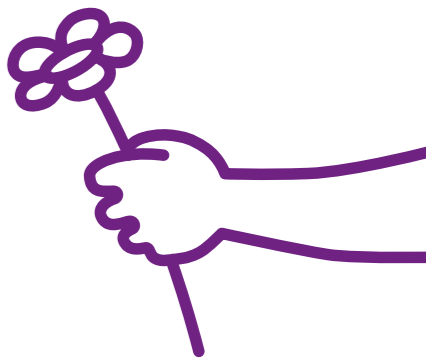
Andra exempel där Partnerskapet beskrivs ha inspirerat och varit ett forum för idéspridning mellan kommunerna är satsningarna på att öka valdeltagandet – både genom att anställa ungdomar som valambassadörer och arbetet med kommunutvecklare, det vill säga unga som arbetar under sommarlov med olika frågor för att utveckla delaktigheten.

Mellan de möten där förtroendevalda och tjänstepersoner deltar sker löpande arbete på tjänstemannanivå. Det professionella stödet genom en anställd samordnare beskrivs som mycket värdefullt.

Styrkor?

Många styrkor lyfts fram. För flertalet har Partnerskapet gett mycket både personligen och när det gäller att ta med sig erfarenhet och kunskap hem till respektive kommun. I samtliga kommuner finns det exempel på aktiviteter och resultat som kan kopplas till Partnerskapets tre mål för 2016–2019. De styrkor som framför allt lyfts fram är följande:

- Långsiktigt fokus på barnrättsfrågor
- Tydliga mål och arbete utifrån avtal och verksamhetsplan
- Erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling
- Engagemang och kontinuitet i deltagandet
- Hög ambitionsnivå och kvalitet i arbetet och i genomförda program
- Dialog och samverkan med nationella myndigheter och organisationer
- Forum med förtroendevalda och tjänstemän.
- Metodutveckling, verktyg som delas och utvecklas
- Uppföljning - med den kollegiala granskningen som ett exempel

”Ett viktigt nätverk. Jag har varit relativt ensam med att arbeta med frågorna i kommunen. Varje träff ger ny kunskap som jag tagit med till kommunen.”

”Efter två superintensiva dagar brukar jag komma hem full av energi. Mötena tar tid men frågan är verkligen värd det.”

Svagheter/utvecklingsmöjligheter?

Få verkliga svagheter nämns. Här handlar det mer om utvecklingsmöjligheter. Endast en person uttrycker missnöje med Partnerskapet. Då handlar det främst om arbetets fokus. Här finns önskemål om högre fokus på utsatta barn och barnfattigdom och mindre på dialog och inflytande. Trots tveksamheten så är denna förtroendevalda vid eftertanke ändå fortsatt positiv till deltagande i Partnerskapet.

Ett utvecklingsområde som flera tar upp är information och kommunikation kring arbetet inom Partnerskapet. Här finns önskemål om att arbeta vidare på hur man kan bli ännu bättre och tydligare för att involvera fler personer på hemmaplan. Det finns också önskemål om att ibland ta upp mer "besvärliga frågor" och att fortsätta variera mötesprogrammen.

De utvecklingsområden som lyfts är:

- Öka kännedomen om Partnerskapets arbete med barnrättsfrågor inom respektive kommun
- Involvera fler personer från respektive kommun i exempelvis ett möte per år
- Förstärka återrapporteringen på hemmaplan
- Utveckling av teman/diskussionsfrågor och till exempel ta upp när kommunerna inte lever upp till barnkonventionen

"Kunskap och verktyg stannar alldeles för ofta i gruppen. Vi behöver en struktur för hur vi sprider kunskap på hemmaplan."

"Lite för ambitiösa program, vi hinner inte prata med varandra. Det är viktigt att prata informellt också."

"Jag önskar att vi kunde involvera fler. Vi har en barnrättsgrupp. Kanske kunde vi öppna upp och en gång per år få bjuda med fler personer."

Syn på kollegial granskning?

De kollegiala granskningarna lyfts spontant fram av flera personer som ett mycket värdefullt arbete som bidragit till att utveckla både Partnerskapet och arbetet på hemmaplan i flera kommuner. I några fall beskrivs de granskningar som gjorts fortfarande vara relevanta. I flertalet kommuner anses inte rapporterna längre vara aktuella eftersom de är mellan fem och tio år gamla.

Det finns en samsyn i att metoden, där både kollegor, förtroendevalda och tjänstepersoner från andra kommuner deltar i arbetet, är mycket värdefull. Satsningen med den kollegiala granskningen beskrivs som mycket ambitiös. Dessutom innebär den väldigt mycket arbete. I dagsläget upplevs det inte finnas något stort behov och framförallt inte resurser att göra en lika omfattande satsning. Däremot framförs förslag på att kunna erbjuda ett mindre omfattande upplägg. Någon föreslår att det skulle kunna vara intressant att erbjuda metoden efter det att barnkonventionen blivit lag.

"Tillsammans har vi utvecklat och förfinat metoden för Kollegial granskning som involverat 1500 kommunalt verksamma tjänstepersoner och politiker - wow! "

"Att delta i kollegial granskning var också väldigt lärorikt, det hade vi inte haft möjlighet till om det inte vore för Partnerskapet."

"Har läst den som gjordes 2013 och jag kände inte igen mig."

"Partnerskapet är ett djupare samarbete än ett nätverk. Vi har ett hanterbart antal kommuner. Det måste gå att organisera och att arbeta tillsammans. Därför har vi valt att inte ta in fler kommuner."

"Inte ett nätverk som alla andra. Vi arbetar tillsammans."

"Ordet i sig har inte någon betydelse. Det blir bara en begreppsförvirring."

Skillnaden mellan Partnerskapet och andra nätverk?

Vad skiljer:

- Fokus på att driva Barnrättsfrågorna
 - Politiskt beslut att delta
 - Avtal som reglerar samarbete
 - Verksamhetsplan och gemensamma mål
 - Metoder och verktyg som utvecklas gemensamt
- Arbetande partnerskap – erfarenhetsutbyte och stöttning
 - Kommuner med olika förutsättningar och utmaningar men som alla kommit relativt långt i arbetet med Barnrättsfrågor tillför sina perspektiv
 - Tjänstepersonerna har kollegor som de kan vända sig till under och mellan mötena med frågeställningar
 - Det begränsade antalet deltagare möjliggör fördjupande diskussioner och workshops samt underlättar organiseringen av mötena
- Förtroendevalda och tjänstepersoner med ansvar inom området arbetar tillsammans
 - Engagemang med högt deltagande i mötena
 - Kontinuitet genom att många förtroendevalda sitter i minst en mandatperiod
- Nära samarbete på nationell nivå med myndigheter och organisationer.
 - Påverkan och omvärldsbevakning

Några personer jämför SKL:s kommunnätverk med Partnerskapet. Det som framför allt skiljer är att SKL:s nätverk upplevs ha betydligt fler medlemmar och att de inte på samma sätt arbetar tillsammans för att nå överenskomna verksamhetsmål och att genomföra aktiviteter utifrån en verksamhetsplan. Inte heller deltar både en förtroendevald och tjänsteperson i träffarna och arbetet. När det gäller de övergripande syftena är det mycket som förenar Partnerskapet och SKL:s Kommunala barnrättsnätverk. Syftet är att öka implementeringstakten av barnets rättigheter i kommunerna. Örebro och Karlskoga/Degerfors är med både i SKL:s nätverk och Partnerskapet.

Foto: Ove Hed

Vilka behov finns framöver utifrån att barnkonventionen blir lag?

1. Kompetensutveckling

Samstämmigt framförs att det kommer finnas behov av att utbilda såväl förtroendevalda som tjänstepersoner. Här anses Partnerskapet kunna ha en roll genom att identifiera behov för olika målgrupper och yrkesgrupper. BO:s arbete kan behöva kompletteras och förslagsvis tas möjligheterna till samarbete tillvara. Kanske kan de olika kommunerna inom Partnerskapet bli specialiserade på olika områden/målgrupper och hjälpa varandra att genomföra utbildningar?

2. Erfarenhetsutbyte kring tolkning och implementering

Fortsatt erfarenhetsutbyte och fokus på implementering av lagen ses som positiv av flertalet. Endast en förtroendevald framför att Partnerskapet inte kommer ha samma betydelse för de förtroendevalda längre. Övriga förtroendevalda och tjänstepersoner ser stor nytta av att delta i erfarenhetsutbyte från 2020 och framåt. Nya mål och aktiviteter bör formuleras för att bli relevanta i och med att lagen börja gälla och då en ny verksamhetsperiod kan startas.

3. Påverkansarbete och omvärldsbevakning

Fortsatt nära kontakt med BO och andra viktiga aktörer önskas för att få tillgång till den senaste informationen och arbetet som bedrivs. Likaså att fortsatt diskutera vad lagstiftningen innebär ur ett kommunalt perspektiv. Genom att delta i Partnerskapet kan frågan fortsatt hållas aktuell och högt prioriterad.

4. Utvärdering – uppföljning

Behovet av att diskutera utvärdering och uppföljning kommer att kvarstå och kan komma att öka när det gäller hur olika situationer ska lösas, exempelvis när barnkonventionen ställs mot annan lag. En annan fråga är hur organisationerna ska hitta en rimlig nivå när det gäller prövning av barnets bästa.

”Det är svårt att förstå i organisationerna vad den nya lagen innebär konkret och vilka krav som kommer att ställas framöver.”

”Utbildningsbehoven är stora.”

”Behovet av att arbeta tillsammans och lära av varandra finns alltid, speciellt nu när barnkonventionen blir svensk lag. Det krävs dock att vi verkligen arbetar tillsammans och skapar tydliga strukturer för hur det arbetet ska se ut om vi ska fortsätta i 4 år till.”

”Ett behov är att få klarhet i hur svåra frågor om barnets rättigheter ska tolkas och vägas när motstridiga regelverk är inblandade. Det är ett behov som det kommer att ta tid att tillgodose. Vi får ha både tålamod och mod framöver.”

Syn och förväntningar på Partnerskapet i framtiden?

Flera personer framför att flertalet av kommunerna i Partnerskapet kommit långt i barnrättsfrågorna och ligger i framkant när det gäller att arbeta med barnkonventionen. När lagen införs behövs dock utökad utbildning och fokus på vad det betyder att barnkonventionen blir lag. BO och SKL tillhandahåller verktyg, vägledning och utbildningar. En utredning, som ska vara klar 2019, kommer också titta på hur lagar och praxis stämmer överens med barnkonventionen.

Det finns samsyn om att Partnerskapet kan ha en viktig kompletterande roll för att fortsätta bidra till att kommunerna lever upp till den kommande lagen och att barns rättigheter respekteras.

”Partnerskapet kommer att ha en stark roll som motor i arbetet. Vi måste hålla i och hålla ut!”

”Viktig funktion åtminstone två mandatperioder till. Erfarenhetsutbyte kring hur lagen ska implementeras kommer att vara viktigt.”

”Vi har ett försprång i Partnerskapets kommuner och en hög kompetens i nätverket. Det ska vi använda oss av och se till att vi inte drunknar i alltför många konsulter.”

Exempel på kommunens arbete med barnrättsfrågor och Partnerskapets betydelse

Angered

”Angered ligger väldigt bra till. Det finns ett intresse för frågorna och en stolthet i organisationen”

”Tjänstepersonen och jag tar tillsammans fram information utifrån olika teman.”

Partnerskapet har bidragit med kunskap, metoder och goda exempel att jobba vidare med på hemmaplan. Det har inneburit möjligheter till expertrådgivning och enkla sätt att få tips. Kontakterna med bland annat BO har varit viktiga för att alltid vara uppdaterad på vad som händer inom området. Stadsdelen ses som föregångare i Göteborgs stad när det gäller barnrättsfrågorna och tillfrågas ofta som remissinstans av Göteborg. Exempel är barnrättsutredningen (SOU 2016:19) och förslaget om lagstiftning om barnäktenskap.

Uppdragen är tydliga och arbetet följs upp. Arbetet med barns rättigheter ska återrapporteras till nämnden genom barnbokslut samt halvårsvisa uppdateringar. Barnbokslutet utgår från den nationella strategin.

Stadsdelsnämnden har efterfrågat information och kunskap om arbetet med barnkonventionen och vad lagstiftningen kommer att innebära. En kartläggning, ”barnrättssäkring”, har gjorts i samarbete med Rädda Barnen inför att barnkonventionen ska bli lag. Stadsdelsnämnden har också gett förvaltningen i uppdrag att öka kunskapen om barnkonventionen hos medarbetarna.

Borlänge

”Det finns flera viktiga saker som uppnåtts genom Partnerskapet för barns rättigheter. Bland annat finns det en strategiskt placerad person som arbetar med att driva och samordna barnrättsfrågan i organisationen och i Borlänge kommun.”

Partnerskapet har inneburit flera viktiga saker för Borlänge kommun. Utöver ett stort erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling så har Partnerskapet haft betydelse för att funktionen som barn- och ungdomsutvecklare ytterligare har stärkts i kommunen. En barnchecklista är integrerad i tjänsteskrivelsen och rutiner finns för att barn och unga ska ges möjlighet att få sin röst hörd i planeringsarbetet.

Sedan många år får ungdomar en möjlighet att få ett sommarjobb som kommunutvecklare. Ungdomarna får lära om barnkonventionen och får ett uppdrag från politiken. Det kan handla om att stärka ungas inflytande i kommunen, stötta det politiska arbetet med att inkludera unga inför beslut och föreslå

förändringar kring hur unga kommer till tals. Allt startade i Partnerskapet och har resulterat i att Borlänges arbete har inspirerat och spritts till många andra kommuner i länet.

En framgångsrik satsning är Människan bakom uniformen (MBU) – vilket är en återkommande aktivitet som handlar om att ungdomar ska lära känna och förstå personerna i blåljusrken och att blåljusrken ska lära känna och förstå ungdomarna. Detta gynnar både samhället och ungdomarna och de olika parterna får dessutom en större förståelse för varandra.

Det finns ett behov i att utbilda de anställda i Borlänge kommun om vad lagen innebär och att sprida kunskap om lagen. Målet är alltså att höja kunskapen hos kommunens anställda med ett fokus på skolor. Förhoppningen är att kunna få medarbetarna att arbeta med barnkonventionen från förskolan till gymnasienivå, på den nivå som passar målgruppen.

Gävle

”Bilderna av Partnerskapet har förändrats efter att jag själv kommit med. Det går att ta hem både inspiration och erfarenheter. Jag uppfattade Partnerskapet lite som en hemlig verkstad innan.”

”Deltagandet i Partnerskapet gör att vi håller frågorna relevanta och får en långsiktighet i dem.”

Kommunen beskrivs ha egna skarpa formuleringar i styrdokumentet. Ett nytt socialt hållbarhetsprogram håller på att arbetas fram och kommer att omfatta målformuleringar kopplade till barns och ungdomars rättigheter.

Det nu gällande Barn- och ungdomsprogrammet fungerar dels som ett underlag i verksamhets-planeringen, dels anger det prioriteringar av det som är viktigt för barn och unga i Gävle kommun.

Arbetet med barn och ungdomar har ett brett angreppssätt och en sektorsövergripande karaktär. Barn och unga är inte en homogen grupp, de rör sig dagligen mellan flera olika arenor. Fyra arenor: skolan, fritiden, hemmet och digitala medier har identifierats för att förstå var i samhället vi möter barn och unga.

Tre områden har formulerats utifrån barnets perspektiv; ”jag kan påverka”, ”jag mår bra” samt ”jag vill, jag kan, jag ska”. Varje område följs av en vägledande princip som beskriver hur Gävle kommun ska arbeta långsiktigt med ett främjande och förebyggande förhållningssätt.

Ett exempel på en konkret aktivitet för att öka ungdomars delaktighet är arbetet med valambassadörer. I valet 2014 och 2018 rekryterades valambassadörer för att få fler unga att rösta. Unga, samhällsintresserade personer har arbetat för ett ökat valdeltagande bland förstagsängsljare. Detta görs genom att låta valambassadörer genomföra utåtriktade aktiviteter på platser där unga finns, både för att motivera dem att rösta och för att sprida kunskap om hur det går till. Valambassadörernas egna idéer har varit en viktig grund för hur arbetet genomförts. Inför valet 2018 är det flera av kommunerna inom Partnerskapet som inspirerats av Gävle och genomfört liknande satsningar.

Haninge

”Vi har nu ett brett perspektiv och arbetar med alla förvaltningarna. Vi har breddat arbetet genom en Barnrättsgrupp.”

”Vi har skrivit ett samarbetsavtal med UNICEF om att bli barnrättskommun.”

I kommunfullmäktiges mål slås fast att implementeringen av barnkonventionen ska intensifieras. Samtliga förvaltningar och bolag har detta uppdrag. En barnrättsgrupp med 2–4 personer per förvaltning träffas 2–4 gånger per år. En strategi och en handlingsplan för arbetet, som även omfattar struktur och organisation, ska arbetas fram och former för uppföljning och hur man kan lyssna på barn och unga ska utvecklas.

Kompetenshöjning och utbildning inom området har bedrivits sedan 2015, dels för personal inom socialförvaltningen och kultur och fritid och dels för kommunens jurister och förtroendevalda. Utbildningarna har skett i samarbete med två andra kommuner i Haninge kommuns regionala nätverk. En fortsatt satsning på kompetenshöjning inom barnrätt är planerad för relevanta målgrupper, föreningar, organisationer, barn och unga samt allmänheten.

Haninge kommun är en av fem utvalda kommuner i Sverige som medverkar i UNICEF:s pilotprojekt ”Barnrättskommun”. Arbetet tar avstamp i FN:s barnkonvention och berör hela kommunen. Förskole- och skolverksamheten är nu en av de verksamheter som nu lägger in en högre växel i arbetet. Under hösten 2018 kommer skolledarna att, under en heldag, fördjupa sig i och diskutera vilka barns rättigheter är och hur de kan tas tillvara. De fristående skolorna kommer också att bjudas in. Efter diskussionerna ska en plan för implementeringen av barnkonventionen tas fram för förskolorna och skolorna.

Karlskoga/Degerfors

”Det unika med Partnerskapet, som jag ser det, är att det funnits en tydlig plattform för dialog över kommun-, partipolitik-, uppdragsgränserna. Olika delar har använts som motor i samarbetet och i och med att samtliga kommuners arbete har utvecklats, har det varit en hjälp att ”växla upp.”

”Att kunna bolla idéer tillsammans med andra i samma frågor är väldigt positivt. Det går att samverka på ett annat sätt. Det går även att få nya idéer till hur vi här tänker, samt tips om hur andra har gjort eller gör saker. Man får kollegor som jobbar med samma områden fast i olika kommuner.”

Styrning, ledning och kompetenshöjande insatser har länge prioriterats i Karlskoga och Degerfors. Arbetet har stöd av lokala styrdokument och en tydlig struktur för arbetet har skapats. Den gemensamma Folkhälsöförvaltningen har ansvaret att vara metod- och kunskapsstöd för utvecklingen av barnets rättigheter. Målsättningen genom åren har varit att vara ”i ögonhöjd” med barn och unga. Det handlar om förhållningssätt och bemötande.

Beslut som rör barn grundas på vad som är det bästa för barnet. Besluten kan inte tas förrän de vägs mot de konsekvenser de får för barnet och barn som grupp. När beslut är fattat ska svaret kunna levereras till berört barn, i ögonhöjd, oavsett om beslutet är som barnet vill eller ej. Detta är en ständig strävan och Partnerskapet har betytt mycket för den utvecklingen.

Partnerskapet har varit en viktig källa i den lokala processen med att utveckla konsekvensbedömningar. Genom en kollegial granskning uppmärksammades behovet av någon form av checklista. En riktad barnchecklista användes, som sedan övergick till en övergripande checklista för hållbar utveckling där barnets rättigheter är en del.

För att öka kunskapen om barnkonventionen har olika kunskapslyft genomförts genom åren. Sedan 2017 har kommunerna ett samarbete med UNICEF Sverige för att som pilotkommuner prova modellen ”Barnrättskommun”. Samarbetet sträcker sig fram till år 2019.

Det finns flera exempel på goda idéer och verktyg som Partnerskapet bidragit med så som valambassadörer, ungdomsfullmäktige och kostnadsfria skolor.

Trelleborg

”Alla nämnder och förvaltningar arbetar utifrån ett barnperspektiv. Ett exempel är att barn och unga involverades av Samhällsbyggnad när den nya tågstationen skulle byggas.”

Tack vare Partnerskapet fick Trelleborgs kommun möjlighet att vara med i Trafikverkets projekt ”Barn och unga i samhällsplaneringen 2010–2012”. Arbetet innebar ett enormt lärande och att frågan lyftes brett lokalt. Det togs bland annat fram rutiner för hur barn och unga ska vara delaktiga i samhällsplaneringen.

Trelleborgs kommun har antagit en lokal strategi gällande barns rättigheter. Strategin utgår från den nationella barnrättsstrategin. Strategin följs upp genom det barnboksutslut som sammanställs varje år. För några år sedan reviderade Trelleborgs kommun också sin barnchecklista. Just nu pågår ett arbete i syfte att på ett smidigt sätt kunna få in redogörelser direkt i mallen för tjänsteskrivelser.

En analys/ställningstagande ska finnas med i ärendet av hur beslutet påverkar barn och unga (om det gör det) samt hur deras rättigheter i så fall tas tillvara. Detta är ett pågående arbete.

Våren 2018 fattade Trelleborgs kommun beslut om att arbetet med barns och ungas inflytande framöver kommer att ske utifrån befintliga arenor såsom skolor, fritidsgårdar och föreningar. Arbetssättet kan komma att innebära såväl användning av digitala verktyg som fysiska möten. En struktur för detta arbetssätt kommer att tas fram.

Uppsala

”Det är ett politiskt beslut att vara med i Partnerskapet. Det är en viktig handling i sig som ger tyngd i frågan och som på olika sätt bidragit till att öka medvetenheten om barnets rättigheter och barnkonventionen i kommunen, både på den politiska agendan, i ledning och även i förvaltning.”

”Genom att vi är med i Partnerskapet får vi med oss kunskap, inspiration och idéer, det är en stor hjälp i jobbet att träffa andra med samma uppdrag, utbyta erfarenheter och få uppslag, hjälp med implementering på hemmaplan.”

För att säkerställa en långsiktig positiv utveckling för barn och unga i Uppsala kommun tas nu ett politiskt program fram. Programmet utgår från Agenda 2030, barnkonventionen och FN:s strategi Youth 2030 - Working with and for young people och tas fram tillsammans med barn och unga. Inom ramen för framtagandet har dialoger med mer än 160 barn och unga ägt rum. Programmet är långsiktigt och beräknas omfatta perioden fram till år 2030.

Uppsala kommun har länge haft ett nära samarbete med Barnombudet i Uppsala län (BOiU), vilket är ett lokalt fristående barnombud. Samarbetet syftar till att stärka barnets rättigheter i kommunen. Under det senaste året har samarbetet fördjupats och kommunen har ingått ett idéburet offentligt partnerskap med föreningen. Ett kompetenslyft inom barnrätt genomförs i kommunen och i samarbete med BOiU har och kommer utbildningar och seminarier inom barnrätt att genomföras på olika nivåer. Under sommarloven finns möjlighet till feriearbete hos kommunen, då ungdomar anställs som kommunutvecklare med placering hos BOiU.

Stort fokus har också lagts vid att utveckla former för dialog och inflytande för barn och unga bl.a. inom ramen för samarbete med ungdomsorganisationen we change.

För att säkerställa att de mänskliga rättigheterna inte kränks har Uppsala kommun satsat stort på kunskap inom HBTQ-området. Verksamheter har HBTQ-certifierats och kommunen har även tagit fram en egen diplomeringsutbildning. En viktig målgrupp är kommunala verksamheter där barn och unga vistas som tex skola, öppen förskola, fritidsklubbar, fritidsgårdar, bibliotek, museum, olika boenden och olika stödverksamheter inom kommunen.

Västerås

”Förutom ett starkt nätverk har Partnerskapet inneburit en fokus på barnrättsfrågan. Vi har en positiv press att fokusera och leverera.”

”Vi har tagit till oss flera bra exempel från andra kommuner. T.ex. Unga valambassadörer från Gävle.”

”Direkt från Partnerskapet har vi också fått underlag när det gäller att utveckla arbetsmetoder för att barnsäkra beslut.”

En Barnrättsgrupp som är förvaltningsöverskridande ”arbetsgrupp för MR/BK” inrättades för cirka sex år sedan. Nyckelpersoner från de olika förvaltningarna kan bevaka och föra in ett barnrättsperspektiv i förvaltningarnas styrning och ledning. Arbetsgruppen har fått utbildning och en metod för att göra analyser av barnets bästa.

Den nationella styrningen, som den är formulerad i bland annat regeringens strategi från 2010, har legat till grund för målbilden. Västerås har ansträngt sig särskilt för att utveckla likvärdighet oberoende av var i staden du växer upp (t ex stadsdelsutveckling, fördelningsmodeller för skolersättning) och att utveckla en hållbar modell för att barn och unga ska känna till och förstå barnkonventionen och också komma till tals och bli lyssnade till (Ungdomsdialog/UNIK).

Barnrättsperspektivet blir mer och mer etablerat och självklart. Kostnadsfria sommaraktiviteter är numera en självklarhet och alla ungdomar som vill ska erbjudas sommarjobb. Exempel på att barn/unga gör sina röster hörda och blir lyssnade till är bygget av en avancerad skateboardpark och anläggande av en ny badplats – Lögstrand.

Örebro

”Partnerskapet har varit ett viktigt redskap i barnrättsarbetet, Vi har kroat arm med övriga kommuner, lärt av varandra och också satt press på oss själva för att vara ett gott exempel.”

”Ju större strategiskt ljus vi sätter på barnrättsfrågorna desto fler frågor framträder. Vi måste öka kunskapen om hur barns verklighet ser ut.”

”Vi har bland annat utvecklat vårt arbete kring uppföljning/återkoppling genom vår Temarapport - Att vara barn i Örebro.”

Örebro kommun var tidigt ute med ett aktivt barnrättsarbete. Den barnvision som togs fram 2001 har varit plattformen för det strategiska arbetet och kommunen var också initiativtagare till att grunda Partnerskapet som ett sätt att intensifiera arbetet med att implementera barnkonventionen.

Kommunen har aktivt bidragit till det nationella arbetet med att barnkonventionen skulle svensk lag. Exempel på detta är opinionsbildande arbete med debattartiklar samt rollen som remissinstans i regeringens Barnrättsutredning. Kommunen har också bidragit till Barnombudsmannens arbete genom att svara på enkäter, delta i workshops på Barnrättsdagarna och ge feedback på arbetsmaterial för att få med kommunperspektivet.

Sedan 2016 har kommunen ytterligare förstärkt det strategiska arbetet genom skapandet av ett kommuninternt barnrättsnätverk. I nätverket ingår en representant från varje förvaltning med syfte att skapa en långsiktig och hållbar struktur för arbetet med barnets rättigheter i kommunen. Detta har gjorts efter inspiration från andra kommuner i Partnerskapet.

Örebro har påbörjat en kartläggning inför en nulägesanalys som i sin tur ska leda till ännu tydligare strukturer och systematik i arbetet med att implementera barnkonventionen. Detta är ett arbete som flertalet kommuner i Partnerskapet står inför och medlemmarna ses som ett tydligt stöd i det fortsatta arbetet. Inventeringsmaterisen beskrivs vara ett bra verktyg, dels att jobba med på hemmaplan men även för att kunna ”jämföra” och ta stöd av varandra i Partnerskapet.

Östersund

”Det mesta vi gör inom barnrättsområdet har vi plockat upp från Partnerskapet.”

”Vi var duktiga för 10 år sedan - då var vi lite av pionjärer. Nu har arbetet en inte så framskjuten position.”

”Nu är det fokus på att det är valår och att få upp valdeltagandet bland unga vuxna.”

Östersunds kommun har en styrmodell som kallas ”Mål- och styrkedjan”. Styrmodellen håller på att uppdateras för att leva upp till lagstiftningen och kommunen arbetar för att ta fram metoder för uppföljning.

En enkätundersökning i kommunen visar att barnrättsfrågorna upplevs som diffusa och att det finns olika uppfattningar om vad barnkonventionen och lagstiftningen kan komma eller borde innebära. Behoven av information och utbildning anses vara stora. Det finns behov av att skjuta till resurser för att tillgodose dessa behov.

Ett exempel på en aktivitet som Partnerskapet inspirerat till är ”Demokratiutvecklarna”. Östersunds kommun har anställt sex personer, alla förstagångsväljare i höstens val, som ambassadörer för att få unga att rösta. De kallas för ”Demokratiutvecklarna” och pratar med unga genom sociala medier och aktiviteter. De använder sig av Facebook, Instagram och Snapchat och uppdaterar löpande sina sociala medier med filmer, bilder, intervjuer och inte minst - valmemes. Förutom sociala medier arrangerar och deltar de i en mängd aktiviteter, exempelvis deltagande på Pride och Östersund Colour Festival. De knackar också dörr, besöker gymnasieklasser och berättar om varför det är viktigt att rösta och svara på förstagångsväljarnas frågor.

Sammanfattning

Sverige har varit folkrättsligt bundet av barnkonventionen sedan den ratificerades år 1990. Trots att mycket har hänt när det gäller barns rättigheter, att barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som berör barn, rätten till överlevnad och utveckling, samt att barns åsikter ska komma fram har såväl FN:s Barnrättskommitté, som UNICEF, Rädda Barnen och Advokatsamfundet pekat på fortsatt behov av att stärka barns rättigheter och förordat att barnkonventionen blir lag, (inkorporering).

Den nya lagen träder i kraft i januari 2020. Avsikten är att tydliggöra barnkonventionens starka ställning och öka genomslaget för ett barnrättsbaserat synsätt i rättstillämpningen. Arbetet pågår kring den praktiska tillämpningen och införandet av ett brett kunskapslyft. Utbildningsinsatser genomförs och planeras för olika breda målgrupper inom såväl myndigheter och kommuner som mot civilsamhällets organisationer samt mot allmänheten.

Partnerskapet för barnets rättigheter i praktiken har sedan 2004 arbetat med att bidra till genomförandet av barnkonventionen i Partnerskapets kommuner. Syftet är att skapa en långsiktig och hållbar struktur för arbetet. Partnerskapet har under perioden 2016–2019 strävat mot tre övergripande mål:

- Att barnets rättigheter stärks lokalt i den egna kommunen/stadsdelens styrprocesser
- Att ge den nationella styrningen genomslag lokalt i kommunen/stadsdelen
- Att det praktiska arbetet får positiva effekter för barn och unga, på kort och lång sikt

Den skriftliga överenskommelsen mellan parterna, verksamhetsplanen med mål, strategier och aktiviteter har varit en fast grund för Partnerskapets arbete under perioden. Många exempel på förbättringar som ligger i linje med målformuleringar och aktiviteter beskrivs i de intervjuer och gruppdiskussioner som genomförts inom ramen för denna rapport. Flertalet av Partnerskapets kommuner beskrivs ligga långt framme i arbetet med barnkonventionen. Samtidigt påpekas att det finns mycket kvar att göra när det gäller arbetsmetoder, att förstå vad det innebär att barnkonventionen blir lag i det kommunala perspektivet och när det gäller ett brett kunskapslyft kring frågorna.

Synen på Partnerskapet är mycket positiv och det beskrivs som värdefullt och givande att delta i arbetet, både på ett personligt plan och för respektive kommuns arbete.

De faktorer som spontant lyfts fram är att deltagandet säkerställt ett långsiktigt fokus på barnrättsfrågor. Partnerskapet beskrivs innebära ökad kunskap, inspiration och erfarenhetsutbyte mellan förtroendevalda och tjänstepersoner. Konkreta metoder, verktyg och aktiviteter för att öka barns och ungas rättigheter har spridits och utvecklats inom Partnerskapet.

De nationella kontakterna beskrivs som mycket värdefulla. Kontinuerliga kontakter med BO, Socialdepartementet, SKL, UNICEF, Rädda Barnen och flera andra har möjliggjort att kommunerna kunna framföra sina synpunkter i referensgrupper eller som remissinstanser och att de kunnat hålla sig uppdaterade på det senaste inom barnrättsfrågorna.

När det gäller Partnerskapets arbetsformer understryks särskilt den höga ambitionsnivån och kvaliteten i de möten som genomförs två gånger per år för förtroendevalda och tjänstepersoner. Ett öppet forum över partigränser, olika delar av landet, storlekar på kommuner mellan förtroendevalda och tjänstemän möjliggör utvecklade och intressanta diskussioner.

Få svagheter lyfts fram. Här handlar det mer om utvecklingsmöjligheter och att hitta strukturer och verktyg för att återkoppla och föra ut kunskap bredare på hemmaplan i kommunerna. Det finns också önskemål att fördjupa sig mer i "de verkligt svåra frågorna" och lyfta de tillfällen då kommunerna inte lever upp till barnkonventionen.

Partnerskapet beskrivs skilja sig från andra nätverk framför allt genom det gemensamma operativa arbetet utifrån avtalet och verksamhetsplanen. Det finns stor samlad kunskap och kompetens hos deltagarna som kommer alla tillgodo. En inte helt oväsentlig aspekt är att det begränsade antalet medlemmar gör det hanterbart att ordna möten som innehåller en mix av föreläsningar, workshops och diskussioner.

Slutord

I och med att barnkonventionen blir lag skärps kraven. Arbetet med att betona barnrättsperspektivet i styrningsfrågor, skapa verktyg och säkerställa kompetenshöjning kommer att behöva intensifieras. Här ses Partnerskapet ha en viktig kompletterande roll till det stöd som tas fram via exempelvis BO, SKL, UNICEF och inom de olika kommunerna.

Inte minst sägs erfarenhetsutbytet kring hur den nya lagen ska implementeras komma att bli värdefullt. Med undantag av en person ser samtliga tjänstepersoner och förtroendevalda som deltagit i intervjuer och gruppdiskussioner behov och nytta av Partnerskapets arbete också efter 2019.

Det är därför vår rekommendation och förhoppning att Partnerskapet drivs vidare under perioden 2020–2023. En överenskommelse som tydliggör mål, strategier och fokus för Partnerskapets aktiviteter under perioden bör arbetas fram under 2019. Partnerskapet har även fortsatt en viktig roll för att öka takten vad gäller implementeringen av barnkonventionen i våra respektive kommuner.

Bilaga

Sammanställning av möten och teman 2016–2018

Borlänge	april 2016	Barn på flykt och nyanlända
Östersund	oktober 2016	Barn med funktionsvariation
Örebro	maj 2017	Barn i socioekonomisk utsatthet
Gävle	november 2017	Barns och ungas inflytande Ungas politiska delaktighet på kommunal nivå
Trelleborg	maj 2018	Civilsamhället och offentlig verksamhet
Västerås	november 2018	Barns rättigheter i förhållande till social hållbarhet
Angered	maj 2019	planeras början 2019
Haninge	november 2019	planeras hösten 2019

